

נא לא להוציא מביהכ"נ עד יום ב'
ואם בדעת הגבאים לגונוזו במוצ"ש,
ניתן לקחת במוצ"ש.

דבררי ההימים

דרשות ומאמרים
מלאים וגדושים בדבקות ואהבת ה'
מלווים בסיפורים מלהיבי הנפש
על סדר

מטות-מסעי

◆ מידת החנופה ◆

נכתב בעזרת החונן לאדם דעת
על ידי
יוסף חיים ב"ר דניאל זצ"ל אליהו

הוקדש לרפואת
מיכל בת דינה גבסי תחי'
רפואה שלימה במהרה
בתוך שאר חולי ישראל אמן

כל הזכויות שמורות

למחבר

לפרטים

054-8428679

לקבלת החוברת ניתן לשלוח
בקשה לכתובת המייל:

D0548428679@gmail.com

וכן ניתן להוריד דרך אתר דרשו
תחת השם "גליון דברי חיים"

מטות-מסעי

מידת החנופה

וְלֹא תַחֲנִיפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הִדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ וְלֹא אֲשֶׁר לֹא יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שִׁפַּךְ בָּהּ כִּי אִם בְּדָם שִׁפְכוּ: וְלֹא תִטְמֵא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יי' שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (במדבר לה לג-לד)

כתב בספר יראים (סימן רמז בדפוסים ישנים סימן נה) "לא תחניפו".
צוה יוצרנו בפרשת "ואלה מסעי" "לא תחניפו את הארץ". ותניא
בסיפרא, הרי זו אזהרה לחנפים.

וביאר הרמב"ן (פסוק לג) כי הכתוב בשני פסוקים הקודמים (לא-לב)
הזהיר שלא נקח שוחד מהרוצחים, בין מרוצח במזיד, שרוצה לתת
שוחד כדי שלא ימיתו אותו, ובין רוצח בשגגה שרוצה לתת שוחד כדי
שלא יצטרך ללכת לעיר מקלט, ועל כך אומרת התורה "ולא תקחו
כֶּפֶר לְנַפְשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי מוֹת יוֹמֵת: וְלֹא תִקְחוּ כֶּפֶר
לְנוֹס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשֵׁבֶת בְּאֶרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן:"

וכאן בפסוק לג התורה אומרת "ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה
כי הדם הוא יחניף את הארץ ולא יכפר לדם אשר שפך בה כי
אם בדם שפכו:" אומר הרמב"ן שהתורה חזרה והזהירה אותנו, שלמרות

שלא ניקח מהם שוחד, מכל מקום יש איסור חנופה אם נחניף להם על מעלתם, או לתקפם וכבוד משפחתם, גם בלי לקחת מהם שוחד.

ואומר הרמב"ן: שאם אנחנו נחניף להם, "הנה נחניף את הארץ והיא חנפה תחת יושביה" שאם אנחנו נחניף להם נענש שהארץ תחניף לנו.

ומהי חנופת הארץ? אומר הרמב"ן וענין החנופה הוא הנאמר בקללות "זרע רב תוציא השדה ומעט תאסף. פְּרָמִים תִּטַּע וְעֵבֶדְתָּ וַיֵּין לֹא תִשְׁתֶּה. זֵיתִים יִהְיוּ לָךְ בְּכָל גְּבוּלְךָ וְשֶׁמֶן לֹא תִסּוֹף. כָּל עֲצֶיךָ וּפְרֵי אֲדָמְתְךָ יִירָשׁ הַצֵּלְצֵל: (דברים כח לח-מב), כי כל חנופה, עשות הפך הנראה והנדמה לעינים, וכו'.

מבאר הרמב"ן: שהחנופה היא ההיפך ממה שהיה ראוי לעשות, כלומר העינים רואות זרע רב, ועצים רבים, ומצפות לראות מהן יבול רב, אבל הארץ גורמת להחניף ליושביה, ולכן זרע רב תוציא השדה אבל רק מעט תאסף. פְּרָמִים תִּטַּע וְעֵבֶדְתָּ אבל יין לא תשתה. בקושי יצא מהענבים יין. זֵיתִים יִהְיוּ לָךְ בְּכָל גְּבוּלְךָ יש לך הרבה זיתים שתוכל להוציא מהן הרבה שמן אבל וְשֶׁמֶן לֹא תִסּוֹף. ועיין במ"ש הרמב"ן (בראשית ד יא) שחנופת הארץ היא שיש בפירותיה מארה.

וכך מבאר המלבי"ם: "ולא תחניפו את הארץ", החנף, הוא מי שאין תוכו כבדו, נגלהו כצדיק והוא רשע באמת, והונח על הארץ, כשאינ תוכה כברה. נראית ארץ טובה ופירותיה זרים ורעים, וזה בא ע"י חנופה מדה כנגד מדה, ועל זה אמר הכתוב "והארץ תנפה תחת יְשִׁבֶיהָ" (ישעיה כ"ד ה), וגם בא לעונש על שפיכות דמים כמ"ש "וּתְחַנֵּף הָאָרֶץ בְּדָמִים" (תהלים קו לח) וז"ש הפסוק "ולא תחניפו את הארץ", אל תגרמו אל הארץ שתהיה מחנפת לכם. וכו' וא"כ הוא אזהרה על החנופה.

הכלי יקר ביאר: שהרוצחים והארץ מחניפים זה לזה, וכך הוא ביאור העניין: כי הארץ דומה כאילו פערה פיה לבלי חוק, לבלוע את כל מה שעליה כמו שנאמר "לְכֵן הִרְחִיבָה שְׂאוֹל נַפְשָׁה וּפְעָרָה פִּיהָ לְבִלִי חֵק" (ישעיה ה יד) וכתוב "אָרֶץ לֹא שֹׁבְעָה מֵיָם" (משלי ל טז) כי באמת הארץ אינה שבעה לעולם, והרשעים הרוצחים מחניפים את הארץ ליתן

לה דבר לבלוע, וזה החנופה, כי כל הנותן דבר אל הבלתי ראוי לו כדי שיחזור גם הוא ויתן לו דבר מה, זהו נקרא חנופה, וכן הדבר שהארץ מחנפת לרשעים ליתן להם את יבולה וכל צורכיהם, אשר מן הארץ מוצאם, וכן מקום לדור ולהתקומם עליה, אף על פי שהרשעים אינן ראויין לכל זה, כמו שנאמר "וְהָאֲרֶץ חֲנָפָה תַּחַת יְשָׁבֶיהָ" (ישעיה כד ה). וזה שאמר "כִּי הָדָם הוּא יַחְנִיף אֶת הָאָרֶץ" כי הרשע נותן לה הדם לבלוע, כדי שהארץ תתן לו לעומת זה מסלתה ומשמנה, על כן לא יִכַּפֵּר לְאָרֶץ כִּי אִם בְּדָם שֹׁפֵכוֹ, וכפרה זו על מה שהחזיקה הרוצח אפילו רגע אחד, כי חנופה תחשב לה הדבר, ויאמרו ששניהם מחניפים זה לזה.

ומה שלא נהרג קין אחרי שהרג את הבל אחיו? מפני ישוב העולם, כי הוא היה לבדו בעולם, ומכל מקום הוציאה הארץ את עצמה מן חשד זה, שהצמיחה לו קוץ ודרדר, ונע ונד היה בארץ, ואם כן לא נתנה לו עוד שני מיני תועלת שהיו לו מן הארץ. ואף זה על צד החסד עם קין דוקא כאמור, אבל לדורות, לא יכופר לה, כי אם בדם שופכו, להוציאה מידי חנופה זו:

ההבדל בין חנופה לכבוד

כתב הפלא יועץ (ערך חנופה) גודל רעתה מפורש בדברי רז"ל בש"ס ומדרשים וכו'. ואמנם צריך לבאר מהו חנופה, כי יש דברים שאינם חנופה, ויש חסרי מדע שחושבין שהם חנופה, כגון המכבד איש עשיר חושבין אותו למחניף, והמתריס כנגדם ומזלזל בכבודם הוא מתהלל בהוללותו באומרו שהוא אינו יודע להחניף, ואין בפיהו נכונה, כי ראוי והגון לכבד את העשירים, שכן מצינו ברבינו הקדוש שהיה מכבד את העשירים, ורבי עקיבא גם כן היה מכבד עשירים, והטעם שמאחר שהמלך חפץ ביקרו והשפיע עליו ממרום שפע ברכה, גם אנחנו חייבים בכבודו, ובפרט אם קבל ממנו טובה והנאה, פשיטא שחייב לחלוק לו כבוד, ועוד שהמרבה נכסים מסתמא מרבה לעשות מצוות ומעשים טובים יותר מאחרים, וחטאיו בצדקה יפרוק.

וראוי לחוש קצת על כבודו, אף אם עשה שלא כהוגן ויצא קצת מן השורה, אין לזלזל כל כך בכבודו, שכן מצינו בש"ס שאמרו אלמלא

תודוס אתה, גוזרנו עליך נדוי, ופירשו שם שהיה מטיל מלאי לכיסן של תלמידי חכמים.

אבל ענין החנופה הוא בשני אופנים, הראשון, קשה, והשני קשה הימנו.

האופן הראשון הוא, שמראה פנים וחיבה יתירה לחבירו, ואין פיו ולבו שוים, אלא בפיו שלום ידבר ובקרבו ישים ארבו, או אפילו אם אינו אויב לו, ולא מבקש רעתו, כל שמראה אהבה רבה וכבוד גדול יותר מן האמת אשר בלבבו, הוא נכשל בעון חנופה, וכל כי האי, התירו חז"ל (את החנופה) אצל אשתו משום שלום הבית, ולרבו כדי שילמדנו תורה, וגם מחניפין לרשעים מפני דרכי שלום:

ברם האופן השני הוא רע ומר, דהיינו האומר לרע טוב אתה, ואינו מוכיח ואינו מוחה במי שבידו למחות, שמלבד שהוא נתפס על הרעה כאלו הוא עשאה, ונוסף גם הוא ענוש יענש על גודל עון החנופה, והאיש אשר הוא טהור, וירא את ה', לא ישא פני דל, ולא יהדר פני גדול, ולא יחוס על עצמו פן יחסר כבודו או הנאתו, רק יבטח בה' שלא ימנע טוב להולכים בתמים, וכל המרבה כבוד שמים כבודו מתרבה, ושלל לא יחסר, וישאג כארי וכשופר ירים קולו למחות במי שבידו למחות.

וקרא כתיב "עֲזְבֵי תוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָּם:" (משלי כח ד), וכתוב "הָלוֹא מְשַׁנְּאֵיךָ יי' אֲשַׁנְּא" (תהלים קלט כא) הנה כי כן שאת פני רשע לא טוב, ואסור להסתכל בפני אדם רשע כל שהוא מפורסם שהוא מוסר ובעל עבירות, ביד רמה בפרהסיא, וראוי לכל ירא ה' אפילו אין בידו למחות, לפחות יברח ממנו, ולא ישא פניו ולא יחלוק לו כבוד, ולא יגור ממנו ולא ירצה בהנאתו, רק יהיה נבזה בעיניו נמאס, ואת יראי ה' יכבד.

והן בעון גברה חנופה, וכמעט אין נקי מעון זה, אך האיש הירא את ה' ומאמין כי האלק"ים יביא במשפט על כל, ורבה רעת החנופה, לא יהיה אחרי רבים לרעות, אלא יתגבר כארי ויעשה הטוב והישר כעיני

אלקי"ם אף אם אינו ישר בעיני אנשים חסרי מדע, ויכלכל דבריו במשפט על פי התורה, והן יהיה לו לעזרה: ע"כ.

בספר צמח צדיק (לרבי יהודה אריה ממודינה פרק יז) מביא משל פעם אחת הלך השועל בדרך, והנה הוא רואה עורב שוכן על אילן, וחתרכת גבינה בפיו.

חשב בלבו מה לעשות כדי שיקחה ממנו, התחיל השועל להלל את העורב ולרוממו, אחי אין בכל הצפורים ועופי השמים יפים כמוך, ומי יתן והיה קול זמירותיך נשמעים, כי הם נעימים ונאים ומתקבלים ליופי גופך, כי מי ידמה לך ומי ישווה לך בכל הארץ וממעל לה...

העורב בשמעו את תהלותיו, רצה להשמיע את קולו בשיר, ויפתח את פיו לשורר ולזמר, והגבינה נפלה מפיו, ויקחה השועל ויאמר: התשבחות תהיינה לך, ולי הגבינה.

כך נמשלה מידת החנופה, שנאמר "בְּפֶה חָנָף יִשְׁחַת רֵעֵהוּ" (משלי יא ט)

הזהירות מהחנופה

הגמרא מספרת (מועד קטן יז.) שהיה תלמיד חכם אחד שיצא עליו שמועות רעות אודות הנהגותיו. אמר רב יהודה: מה נעשה? אם נגדה אותו הרי תלמידיו צריכים אותו, אם לא נגדה אותו הרי הוא גורם במעשים שלו חילול השם?

שאל רב יהודה את רבה בר בר חנה: האם שמעת איזו הלכה בנושא הזה?

אמר לו: כך אמר רבי יוחנן, כתוב בפסוק "כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֶּאֱךָ יִי צְבָאוֹת הוּא:" (מלאכי ב ז).

אם דומה הרב למלאך ה' - יבקשו תורה מפיו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיו, וכיון שהרב הזה שמועותיו רעות, מוטב שלא יבקשו תורה מפיהו, ובטל הטעם שצריכים ללמוד ממנו.

ואכן, רב יהודה נידה את אותו רב.

מספרת הגמרא שרב יהודה נהיה חולה, ובאו רבנן לבקר אותו ולדרוש בשלומו, ואותו אחד שנידהו רב יהודה, גם הגיע ביחד איתם.

כשראה רבי יהודה את אותו אדם שהוא נידה אותו, חייך רבי יהודה.

וחשב המנודה שרב יהודה מחייך אליו כדי ללעוג לו.

אמר לו המנודה לרב יהודה: לא מספיק שנידת אותי, עוד אתה לועג עלי?

אמר לו רב יהודה: לא עליך אני מחייך ואין כוונתי ללעוג לך, אלא זה חיוך של שמחה שאני הולך עכשיו לעולם האמת, ביודעי שאפילו לאדם כמוך שהוא תלמיד חכם לא החנפתי, וכשהיה צריך נידיתי אותך.

מספרת הגמרא כאשר נפטר רב יהודה, בא המנודה לבית המדרש, וביקש שיתירו לו את הנידוי.

אמרו לו החכמים כדי להתיר לך את הנידוי, צריך אדם חשוב כמו רב יהודה שנידה אותך, ואין לנו אדם כזה שהוא חשוב כמותו.

אלא תלך לרבי יהודה הנשיא, שרק הוא יוכל להתיר לך.

כשהגיע לרבי יהודה הנשיא, אמר רבי יהודה הנשיא לרבי אמי: תראה אם יש אפשרות להתיר לו את הנידוי תתיר לו.

עיין רבי אמי בדינו, וחשב להתיר לו את נידויו.

הזדמן רבי שמואל בר נחמני לבית המדרש בשעה שרצה רבי אמי להתיר למנודה את נידויו, לאחר שכמה שנים הוא לא הזדמן לבית המדרש.

עמד רבי שמואל בר נחמני על רגליו, ואמר: ומה שפחה של בית רבי, לא נהגו חכמים קלות ראש בנידויה שנדתה אדם שלא נהג כשורה, ולא התירוהו לאותו מנודה שהתנדה על ידה במשך שלש

שנים, יהודה, שהוא חברינו – על אחת כמה וכמה שלא ננהוג קלות ראש בנידוי שנידה, להתירו סמוך לפטירתו.

אמר רבי זירא: מזה שרבי שמואל בר נחמני כבר כמה שנים לא הופיע בבית מדרשינו, ודוקא עכשיו הגיע לכאן ואמר את דברו שלא להתיר את נידויו זה סימן משמים שלא נתיר לו את נידויו של אותו אדם. ואכן, לא התיר רבי אמי למנודה את נידויו שהטיל עליו רב יהודה.

מספרת הגמרא יצא המנודה מבית המדרש. כשהוא הולך ובוכה, לפתע באה צירעה, ועקצה אותו באמתו ומת. וזה היה מידה כנגד מידה שנחשד בזנות.

מעשה היה בעל הב"ח ר' יואל סירקיס זצ"ל שבכל שנות רבנותו היתה לו מריבה מרה עם כמה אנשים תקיפים מאנשי קהילתו.

לפני פטירתו נאספו ליד מיטתו אנשי הקהילה, ובתוכם אותם האנשים שרבו עמו בכל אותן השנים.

הרים הרב את עיניו וראה את אותם בעלי מחלוקת, ואמר להם: עתה באתם אלי? הורידו הללו את ראשיהם, אמרו לו ראשי העדה בעינים דומעות על הנאמר בפרשת מטות במלחמת מדין "וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר לא ט) כתב רש"י להודיע שבחן של רועי ישראל, עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר "עוֹד מְעַט וְסֻקְלָנִי" (שמות י"ז ד) מששמעו שמיתתו תלויה בנקמת מדין, לא רצו ללכת, עד שנמסרו בעל כרחן.

ולכאורה יש להבין הרי שבח זה הינו על ישראל, ולא על מנהיגי ישראל, ומפני מה כתב רש"י זאת כשבח על משה רבינו?

המשיכו ואמרו, מכאן ראיה, באם מכבדים את המנהיג בחייו, אין זו ראיה על מנהיגותו הטובה, ואפשר להיפך, כי מחניף למעשיהם הרעים של בני קהילתו התקיפים וסובל את מעשיהם המגונים, כדאיתא בגמ' (כתובות ק"ה:): האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מתא, לאו משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח ליה במילי דשמיא.

וא"כ מנהיג זה איננו עושה את תפקידו האמיתי.

וא"כ מנהיג שבחיינו רבו עמו, וטרם פטירתו מוסרים בני קהילתו את נפשם אליו, הוא הוא מנהיג אמיתי שאינו מחניף, ומכירים הכל בגדלותו שלא נשא פנים ולא החניף לאיש, אלא הנהיג את הצריך לעשות.

וממילא זה השבח למשה רבינו מנהיג ישראל, שאם עם ישראל לא רצו ללכת למלחמת מדיין, כי ידעו שברגע שתסתיים המלחמה יגיע עת פטירתו של משה רבינו, לא רצו ללכת, לכן "וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל" בעל כרחם, ובזה ראו את גדולתו של משה רבינו.

מסופר על רבי מאיר שפירא מלובלין ששנא את מידת החנופה עד מאד.

הוא אמר פעם על נושא זה, דוד המלך התפלל "שְׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בֵּית עֵינַי" (תהלים יז ח) מה פשרו של ביטוי זה?

אלא כל איבריו של אדם אינם יכולים לסבול כאשר מכים בהם, ולהיפך, נהנים הם כאשר מלטפים אותם.

מיוחדת העין שממהותה העדינה, אינה יכולה לסבול אפילו לטיפה, גם כאשר מלטפים אותה היא נעצמת מיד.

וזו היתה איפוא תפילתו של דוד המלך להשי"ת, "שְׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בֵּית עֵינַי" – הצילני גם מלטיפה, היינו מחנופה...

ראש ישיבת פורת יוסף רבי יהודה צדקה זצ"ל כאשר למד בישיבה בספר אורחות צדיקים והיה מגיע לשער החניפות, היה אומר לתלמידיו זה השער שקשה ביותר לקיים מה שכתוב בו, במיוחד בתקופתינו, זוהי הסוגיא החמורה ביותר בכל הספר.

היה אומר בוא וראה עד כמה החטא הזה מצוי, מכך שהמשנה ברורה בדיני קריאת שמע שעל המטה (סי' רלט ס"ק ט') מנה איסור זה לפני כל שאר העוונות המצויים שיש להתוודות עליהם בכל יום לפני השינה, וז"ל: כתבו הספרים, שבלילה קודם השינה נכון לאדם

שיפשפש במעשיו שעשה כל היום, ואם ימצא שעשה עבירה יתודה עליה ויקבל על עצמו שלא לעשותה עוד, ובפרט בעוונות המצויים, כגון חניפות, שקרים, ליצנות, לשון הרע, וכן עוון ביטול תורה, צריכים בדיקה ביותר.

אומר הרב צדקה, הרי שהחנופה עומדת בראש הרשימה של העבירות המצויות.

וכבר הזהיר בזה המשגיח רבי חיים פרידלנדר זצ"ל (שפתי חיים מידות ח"א עמ' כב) שהחנופה היא מושתתת על שקר, וכשרוצה האדם לקבל איזה דבר, הרי הוא מחניף לנותן, ע"י שמהללו ומשבחו אפילו בדברים שאינם אמת כלל.

מדה מגונה זו רח"ל, רווחת אצל הרבה אנשים בחיי היום יום, הללו נהנים להחניף לזולת, ונהנים להיות מוחנפים ע"י הזולת, אפילו שיודעים שהחנופה אין בה אמת, וכולה שקר, ובכל זאת מתמוגגים מנחת לקבל את החנופה. ע"כ.

בספר אגרות רבי עקיבא איגר (מכתב קב) מובא מכתב שכתב רבי עקיבא איגר לבנו שהדפיס את תשובותיו שישימיט את התוארים שכתבו עליו השואלים, וכן את התוארים שהוא כתב לשואלים.

וז"ל שנית אבקשך שלא להעתיק השאלות שלום אלי אשר באו בראש השאלות, כי אמרתי אני בלבי תמיד על דברת התוארים שנהגו גבן לכתוב, אי אישר חילי אבטלינם, כי ריבויין קשה ומיעוטן לא יפה.

להכותב הוא אבק חנופה, ולמי שכותבין או אבק גאות, כי ירבו לו, או אבק שנאת חנם אם ימעטו.

וכ"כ קצה נפשי בהם עד שקבלתי עלי שלא להביט בהם, ולא לקראותם, על אחת כמה וכמה בל אחפוץ בהם בדבר הנדפס אשר עומד לימים רבים, פן אהיה לבוז בעולם האמת.

ועל כן בראש הספר, ובכל מקום אשר תזכיר את שמי אל תרבה בתואר ודי בתואר הרב שהוא רגיל לכל יושבי כסאות, ובגלל זה יהיה

נייה לי מאד שלא להעתיק כלל לשון השואל בשאלתו, כי גם במ ימצא מזה הרבה, אך תיקח שורש השאלה ותכתוב ע"ד שאילתו כך וכך וכו'.

ודעתי נוטית עוד, שגם התוארים שכתבתי בשאלות שלום בתשובותי להרבנים השואלים, אם כי אנכי לא שניתי מהנהוג לבל יהיה השלילה כפגיעה בכבודם, עכ"ז להדפיסם הוא בכלל מה דסני לך וכו' ולמען בל תצטרך לפלס איך לכתוב, איעצך לאחוזו תמיד תיבה הראשונה מהתוארים על דרך משל, דרך הכותב להקדים לפעמים תואר הרב לתוארים אחרים, וכותב הרב המאה"ג, או הרב הגאון, ולפעמים מתחיל מיד בתוארים אחרים, וכותב להמאה"ג וכו' או להגאון ע"כ תאחוזו תמיד התואר שתמצא כתוב ראשון, ומן הרב הגאון או הרב המאה"ג תכתוב הרב, ומן הגאון המפורסם או הגאון הגדול תכתוב הגאון. וכו' ע"כ.

בעניין זה כתב בספר מדבר שקר תרחק, להרב אברהם טובולסקי (עמ' ע"א) כתב שם נגד החנפנות המגונה, שמכתירים לכל אדם מכובד בין אם זה יהיה עסקן פוליטי, או חזן, או קורא קצת, בספרי הקודש בשם כבוד הרב, ממילא צריכים אח"כ לקרוא לכל תלמיד חכם הנושא בתואר רב בתוספת ההגדרה הגאון, וממילא שחסידיים של אדמו"ר שלהם חייבים לקרוא לו מרן, או רשכבה"ג או מופת הדור, וכל מיני הגזמות של שקר, עד שלפעמים צריכים לכתוב במודעות הגאון האמתי, כי התואר הגאון כבר נשחק מרוב שימוש.

על הזהירות ממידת החנופה, מצינו שכתב רבי ראובן דב דסלר זצ"ל (רבי ראובן דוב דסלר זצ"ל אביו של המשגיח רבי אליהו דסלר בעל המכתב מאליהו, היה מגדולי תלמידי הסבא מקלם רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל, אשתו הרבנית מרת הנה פריידל ע"ה, היא נכדת רבי ישראל מסלנט.

רבי אליהו אליעזר גרודננסקי היה מתלמידיו של רבי ישראל מסלנט, ובגיל 18 לקח אותו רבי ישראל מסלנט לחתן לבתו מרת מלכה הינדה. בגיל 24 מונה רבי אליהו אליעזר גרודננסקי למו"ץ בוילנא. רבי אליהו אליעזר גרודננסקי נסתלק בחצי ימיו בן נ"ו שנים בעש"ק כ"ח בניסן תרמ"ו, רעייתו מרת מלכה הינדה גם לא האריכה ימים, וכעבור אחד עשר שבועות מפטירתו נפטרה אף היא.

שתי בנות השאירו אחריהם, רבי אליהו אליעזר גרודננסקי ורעייתו, האחת אשת רבי חיים עוזר גראדו'ענסקי אשר עלה לכהן על מקום חמיו כמו"ץ דוילנא, והבת השניה מרת הנה פריידל נישאה אחר מות הוריה, לרבי ראובן דב דסלר. ונפטרה בדמי ימיה (י"א טבת תרנ"ה) בהשאירה אחריה בן

יחיד, אשר נקרא על שם אביה רבי אליהו אליעזר דסלר בעל מכתב מאליהו. שהיה בגיל שנתיים וחצי בפטירת אמו (בעל המכתב מאליהו רבי אליהו דסלר נולד ט"ז סיון תרנ"ב)

לאחר פטירת רעייתו נשא רבי ראובן דב דסלר את הרבנית מרת פרומה רחל בתו של הרב יעקב רבינוביץ מחשובי העיר 'טלז' ולא היה ילדים משלה והיא גידלה את רבי אליהו כבנה ממש, הרב דסלר מתבטא עליה, אמי מורתי שגידלה אותי כאם רחמניה, ולעיתים פשוט התבטא אמי הצדקת. רבי ראובן דב דסלר נפטר י"ב טבת תרצ"ה ת.נ.צ.ב.ה.) **מכתב לבנו רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל בעל המכתב מאליהו בהיותו באמריקה.**

הרב דסלר נסע לאמריקה במצוות אביו, כדי לגייס תרומות עבור בית התלמוד תורה בקלם.

בהגיעו לאמריקה, שהה רבי אליהו בביתו של מכניס האורחים הידוע הרב הרמן, מתחילת תמוז שנת תר"ץ עד ה' באלול, אולם חזר בידיים ריקניות.

בתקופת שהותו באמריקה, כותב רבי אליהו במכתב לאביו, כי ה' נתן את חינו בעיניהם.

כאמור מטרת הביקור באמריקה היתה בכדי להתדפק על פתחי עשירים ולנסות להתרימם, הביקור אצל הגבירים בפרט באותם ימים כרוך היה בנתינת יקר וגדולה ל'הוד מעלתם'.

רבי ראובן דוב, חשש איפוא כי ההתחנפות אל אותם גבירים עלולה להשפיע לרעה על נפשו של בנו רבי אליהו, ולכן הוא שיגר מכתב לבנו, בו הוא מתריע על הזהירות ממידת החנופה.

וז"ל: הלוא זאת אשר עולם חדש יקראו לה, הוא העולם אשר בו הכסף יענה את הכל, לא אוכל להעלים עין מלהעריך על דבר הנחיצות לשמור את עצמך לבלתי היכשל בפח של חנופה, מנהג העולם שמחניפים לאנשי ההון כמו לעגלי מסכה, לאילי זהב וכסף, כאילו היה בידם כוח ההשפעה למעלה מהטבע, האדם משפיל את עצמו כל כך לעומתם, לזכות למצוא לכל הפחות מעט מן החן בעיני עגל הזהב הלזה, פן יצלח בידו להטות לבב העגל, שיאציל לו חלק קטן מזנב זהבו.

הלוא העגל הלז לא יעלה על דעתו כלל להאציל משלו על אחרים, וסימנך 'עשירים מקמצים' (מנחות פו.).

א"כ אפוא יש בזה מקום להתלמד לברוח מן השקר והכזב האלה, ולהתרחק מהם בתכלית הריחוק, על כן אמרתי אחרי שלמדינת העשירים הגעת, ואת העשירים תתרוועע, הלא טוב הוא לעוררך, להשתמש בהזדמנות זו לתכלית ההתלמדות, לחתור אחרי האמת הנסתרת, ולברוח מתהום הכוזב אשר ילך ויתרחב ויתפשט.

המבין הנלבב ידבק בהזדמנות כזו ולא ירפנה, כי לכל התלמדות נדרשת משא ומתן ישיר, ולא תצליח בדרך אגב.

ושם כותב לו אביו לדוגמא, כדי ללמוד מלאכה מסוימת אי אפשר ללמוד בדרך אגב, כמו העוזר של הסנדלר ביושבו על ספסל הרצענים, לא יתכן שילמד את מלאכת תיקון השעונים.

לכן הפועל המשכיל, בהיקרה לפניו הזדמנות ללמוד את נקיבת המרגליות יאחז בה וכו', וכל שכן כי ככה ישכיל הנלבב בהימצא לו כר נרחב להתלמד לבל יהיה חונף, ולהכיר היטב את חולשתם של בעלי הון בשר ודם מלאי רצונות מתועבים ומידות נשחתות, להימסר לזה, ולהבין היטב לאשורו מקורותיהם והשתלשלותם לבלתי כרוע והשתחוות לעגלי זהב ואלילי כסף.

כדאי מאד ליחד לזה עתים קבועים, להתבונן בחכמת העיון, יחד עם עמלת ציורים רבים ושונים, כי רב התועלת הוא.

העונש שהחניפו ישראל לאגריפס המלך

בפרשת וילך (דברים לא י-יב) התורה אומרת "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אוֹתָם לְאֹמֶר מִקֶּץ שִׁבְעֵי שָׁנִים בְּמַעַד שָׁנָת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסְּכּוֹת: בְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי יי' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאֲזִנֵיהֶם: הִקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְלְמַעַן יִלְמְדוּ וַיִּרְאוּ אֶת יי' אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לְעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבַרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

התורה מצווה על מצוות הקהל, להתאסף בבית המקדש אנשים נשים וטף במוצאי שנת השמיטה, במוצאי יום טוב של חג הסוכות (תחילת ימי חול המועד) של השנה השמינית, והמלך היה יושב בעזרת הנשים, וכל העם מסביבו, והיה קורא מתחלת ספר דברים עד סוף פרשת שמע ישראל שבפרשת ואתחנן, אחר כך היה מדלג וקורא עוד כמה פרשיות בספר דברים.

פרשת והיה אם שמוע שבפרשת עקב, עשר תעשר שבפרשת ראה, פרשת "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך", בכי תבוא שהיא מצות ביעור מעשרות. בפרשת שופטים, היה קורא את פרשת מינוי מלך. ובפרשת כי תבא, את הברכות והקללות. וכו'.

ויכול לקרוא בין כשהוא יושב בין שהוא עומד, אולם אם קרא מעומד הרי זה משובח.

מספרת הגמרא (סוטה מא.) על אגריפס המלך שקרא בספר התורה מעומד, ושבחוהו חכמים, וכשהגיע אגריפס המלך לפסוק "שום תשים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ וכו' מִקֶּרֶב אֶחֱיֶיךָ תִּשֶׂים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עֲלֶיךָ אִישׁ נְכָרִי אֲשֶׁר לֹא אֶחֱיֶיךָ הוּא:" (דברים יז טו) זלגו עיניו דמעות, אמרו לו: אל תתיירא אחינו אתה, אחינו אתה.

כי משמעות הפסוק הזה שהוא פסול מלהיות מלך, תוספות שם ד"ה 'אותו' מבארים, שלמרות שלשאר מינויים ושררות הוא יכול להתמנות, אבל להיות מלך צריך שגם אביו וגם אימו יהיו מזרע ישראל, ואגריפס אמו היתה אמנם מישראל, אבל אביו היה מזרע הורדוס, שהיה עבד של בית חשמונאי.

הורדוס היה עבד כנעני מאדום, שלקח את המלוכה בכח מהחשמונאים, כמבואר בגמרא (בבא בתרא ג:): שהורדוס עבד של בית חשמונאי, ונתן עיניו לשאת את אחת מבנות החשמונאים.

יום אחד שמע הורדוס בת קול האומרת: כל עבד שמורד עכשיו מצליח.

עמד הורדוס, הרג את כל בני משפחת חשמונאי, והשאיר בחיים את אותה נערה, שרצה לשאתה לאשה.

כשראתה אותה נערה שרוצה הורדוס לשאת אותה, עלתה לגג, והרימה את קולה, ואמרה: כל מי שיבוא בעתיד ויכריז על עצמו "אני, צאצא של בית חשמונאי, הרי ודאי הוא עבד".

והיינו, בהכרח שמזרעו של הורדוס, העבד, הוא, ולא מזרע בית חשמונאי, לפי שהוא הרג את כולם, ולא נשאר מבית חשמונאי רק אני, ומיד הפילה את עצמה מהגג לארץ ומתה, ואין להורדוס זרע ממנה. וכו'.

אמר הורדוס: מי הוא זה הדורש את משמעות הפסוק "מִקְרָב אֶחִיךָ תָּשִׂים עֲלֶיךָ מִלֶּךְ" (דברים יז טו), באופן שמשמעות "מִקְרָב אֶחִיךָ" היא מ"המובחר" שבאחיך, למעט עבד, אף על פי שהוא אחיך במצוות? – הרי חכמים הם אלו שדורשים את הפסוק כך!

לפיכך: עמד הורדוס, והרג את כל החכמים, חוץ מבבא בן בוטא, שהשאיר אותו בחיים כדי ליטול ממנו עצה.

אם כן אגריפס שהיה מזרעו של הורדוס העבד, לא היה ראוי למלכות. לכן כשקרא אגריפס את הפסוק הזה "מִקְרָב אֶחִיךָ תָּשִׂים עֲלֶיךָ מִלֶּךְ לֹא תֻכַּל לָתֵת עֲלֶיךָ אִישׁ נְכָרִי אֲשֶׁר לֹא אֶחִיךָ הוּא:" זלגו עיניו דמעות.

אמרו לו העם: לאגריפס, אל תתירא, אחינו אתה, וראוי אתה למלכות כי אמך מזרע ישראל.

אומרת הגמרא תנא משמיה דרבי נתן: באותה שעה שאמרו לו לאגריפס כן, נתחייבו שונאי ישראל (הכוונה לעם ישראל ונכתב בלשון סגי נהור) כלייה – לפי שהחניפו לאגריפס! שהשיבו לו שלא כדין, משום שבאמת לא היה ראוי למלכות.

אמר רבי שמעון בן חלפתא מיום שגבר אגרופה [כוחה] של חנופה בכך שהשיבו כן לאגריפס: נתעוותו הדינים, שלמדו הדיינים מכך להחניף לבעלי הדין ולא פסקו את הדין לאמיתו.

ונתקלקלו המעשים, שהגדולים ראו עוברי עבירה, ולא מיחו בידם מפני החנופה.

ומאז אין אדם יכול לומר לחבירו: מעשי גדולים ממעשיך! שמתוך שלא מיחו הגדולים בעוברי עבירה למדו שאר הדורות ממעשיהם הרעים, ונמצאו כולם עוברי עבירה.

אומרת הגמרא שם (סוטה מב.) אמר רב ירמיה בר אבא ד' כיתות אין מקבלין פני השכינה כת לצים כת חנפים כת שקרנים כת מספרי לשון הרע.

ובגמרא שם (מא:): אמר ר"א כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם. ואמר ר"א אפילו עוברין שבמעיי אמן מקללין אותו, כו'. וביאר שם הקרן אורה דכל כך הוא מגביר האף בעולם, עד שמגיע גם לעוברין. אף על פי שלא יצאו עדיין לאויר העולם. ולהכי גם הם מקללין אותו. ואמר עוד כי לבסוף נופל בגיהנם. וזה ג"כ בכלל ישימו אף. כי הגיהנם הוא האף הגדול מכל. ועוד הוסיף כי הוא משים אף אפי' בזה שחנפו ומדמה כי יהיה לאוהב לו. ונהפוך הוא. ולבסוף נופל בידו. והוסיף עוד בגודל עונשה של חנופה. כי אפי' עדה היינו בי עשרה דשורה עליהם רוח קדושה כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין ל"ט.) כל בי עשרה שכינתא שריא. בעון החנופה מאוסה היא כנדה הנעזבת מבעלה. כן הם נעזבים מקדושה של מעלה.

ולא די בזה שהם נעזבים מקדושה של מעלה. אלא עוד הם גולים ומסורים תחת זרים.

ומסיים הקרן אורה ועונות אלו גברו בתוכנו בגלות המר הזה. וכל זה מסיבת חטא הראשון שנאת חנם להפרד איש מאחיו. ואהבת איש את רעהו אינה אלא מסיבת החנופה, ואינה אהבה שלימה. ומזה תצמח רשע כל הכיתות הליצנות והשקר והלשון הרע. אחרי שלא ייקר כבוד

חבירו בעיניו. ע"כ ארך קצנו ולא תשיגנו ישועה. הרחמן יציל אותנו ואת כל עמו ישראל מכל אלה. וישים בלבנו אהבתו ואהבת תורתו ועמו וישוב לשכון כבודו ית' בתוכנו ובארצנו. ע"כ.

רבי שמואל דוד וולקין זצ"ל הסביר מדוע התבטאו חז"ל בלשון אגרופה של חנופה? כי הלוא לכאורה להיפך החנופה מוצאת לה ביטוי בנעימה רכה, שכולה ממתקים, וכולה מחמדים, ומדוע איפוא קראו לה אגרופה של חנופה?

אמנם הערה נשגבה יש בזה, כי בל ידמה האדם המקבל חנופה, כי תמיד ישמיעו לו נעימות, לא ולא, חנופה תחילתה מתוק וסופה מר, כי לא לעולם חוסן, ומיד כשזה החונף קם, הרי הוא מתגבר ומתנשא עליו, ותחת להחניפו הוא מראה לו, יד חזקה וזרוע נטויה.

לא להחניף לרשעים

בנביא ירמיה (פרק כח א-ו) מסופר שלאחר שנבוכדנאצר מלך בבל החריב את בית המקדש, ולקח את כל הכלים לבבל, חנניה בן עזור שהיה נביא שקר, (בגמרא סנהדרין סוף פרק עשירי דף צ. מבואר שבתחילה היה חנניה נביא אמת, אך לבסוף היה נביא שקר) אמר שקיבל נבואה מהשם, והתנבא שבעוד שנתיים ימים הקב"ה יחזיר את כל כלי המקדש שלקח נבוכדנאצר, לבית המקדש. כמ"ש: "וַיְהִי בַשָּׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַמְלַכַת צְדָקְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה בַשָּׁנָה הַרְבַּעִית בַּחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי אָמַר אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן עֲזוּר הַנְּבִיא אֲשֶׁר מַגְבֵּעוֹן בְּבֵית יי' לְעֵינַי הַכֹּהֲנִים וְכָל הָעָם לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יי' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר שְׁבַרְתִּי אֶת עַל מֶלֶךְ בָּבֶל: בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים אָנִי מְשִׁיב אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶת כָּל כְּלֵי בֵּית יי' אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיָּבִיֵאם בָּבֶל:

וירמיה הנביא ידע ששקר בפיו של חנניה בן עזור שהיה נביא שקר ועם כל זה החניף לו ירמיה על דבריו כמ"ש: "וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא אֶל חֲנַנְיָה הַנְּבִיא לְעֵינַי הַכֹּהֲנִים וּלְעֵינַי כָּל הָעָם הָעֹמְדִים בְּבֵית יי': וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא אָמֵן כֹּן יַעֲשֶׂה יי' יָקָם יי' אֶת דְּבָרָיךָ אֲשֶׁר נִבְּאתָ לְהָשִׁיב כְּלֵי בֵּית יי' וְכָל הַגּוֹלָה מִבָּבֶל אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה:"

ואמרו במדרש, עיין ברש"י שם, שאמר לו ירמיה הלואי ויתקיימו דבריך, כי לפי נבואתך אני מרויח ואתה מפסיד, כי אני כהן ואוכל קדשי שמים אם יעמוד הבית בבניינו, ואילו אתה גבעוני, (כמבואר בירמיה כח א) "חַנְנִיָּה בֶן עֲזוּר הַנְּבִיא אֲשֶׁר מִגְּבֻעוֹן" ותהיה לי עבד, חוטב עצים ושואב מים.

ועל חנופה זו אמרו במדרש (ילקוט שמעוני ירמיהו רמז שח. ובגמרא סוטה מא:): אמר רבי אלעזר כל המחניף לרשע סוף נופל בידו, ואם אינו נופל בידו, נופל ביד בנו, ואם אינו נופל ביד בנו, נופל ביד בן בנו. שכך היה סופו של ירמיה, שנפל ביד נכדו של חנניה בן עזור "יְרֵאִיָּה בֶן שְׁלֵמְיָה בֶן חַנְנִיָּה" שנאמר "וַיִּתְּפֹשׂ אֶת יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא" (ירמיה לו יג).

ולמרות שאחר כך ירמיה הנביא הוכיח את חנניה בן עזור, ששקר הוא דובר, ולכן נענש על כך חנניה, שניבא לו ירמיה שבאותה שנה הוא ימות, כמ"ש שם (פסוקים טו-יז) וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא אֶל חַנְנִיָּה הַנְּבִיא שָׁמַע נָא חַנְנִיָּה לֹא שְׁלַחָךְ יִי וְאַתָּה הִבְטַחְתָּ אֶת הָעַם הַזֶּה עַל שְׁקָר: לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ הַנְּבִיא מִשְׁלַחָךְ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה הַשְּׂנֵה אֶתָּה מֵת כִּי סָרָה דְבַרְתָּ אֶל יְיָ: וַיָּמָת חַנְנִיָּה הַנְּבִיא בַּשְּׂנֵה הַחַיָּא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי:

מסופר בחז"ל (ירושלמי סנהדרין פרק יא הלכה ה וברש"י ורד"ק ירמיה כח יז) שחנניה הרשע מת באותה שנה, כפי שהתנבא ירמיה, יום פטירתו היה בערב ראש השנה, אולם גם אז לא חדל חנניה להעזיז פנים והתאמץ להפוך את דברי ירמיה לדברי כזב.

בנשימתו האחרונה ציוה חנניה את בניו כי יעלימו את מיתתו עד לאחר ראש השנה, ורק אז יקברוהו, כדי שיחשבו שמיתתו היתה בשנה החדשה שלא כדברי ירמיה שבאותה שנה הוא ימות, אולם חפצו לא עלה בידו ולבסוף התגלתה האמת.

אומר הסבא מקלם (אור הרש"ז פרשת וירא מאמר קה) הרי ירמיה אמר לעם כי חנניה בן עזור שקר הוא דובר, אבל כיון שמיד כשאמר חנניה את נבואתו שכל המקדש יחזרו לירושלים, החניף לו ירמיה מי

יתן ויתקיימו דבריך, על אותה חנופה נענש ירמיה שמת ביד יראייה נכדו של חנניה בן עזור.

אומר הסבא מקלם מבהיל הדבר, שגם זה נקרא חנופה, אף שלאחר מכן הוכיח אותו לעיני העם, מכל מקום אותה חנופה זמנית, נענש ירמיה, שנפל ביד נכדו.

לפני מותו של חנניה בן עזור ציוה את בנו שלמיה, שיחפש עלילה איך להרוג את ירמיה, מאחר והוא גרם למותו.

וכשלא מצא שלמיה בן חנניה סיבה להרוג את ירמיה, ציוה את בנו יראייה, שינקום את נקמת סבו חנניה, ויחפש עלילה להרוג את ירמיה.

ואכן מסופר בנביא ירמיה (פרק ל"ז) שהכשדיים צרו על ירושלים למלחמה, היה יראייה ממונה על הנכנסים והיוצאים מירושלים בשער בנימין, ושלא יצאו מאנשי העיר להשלים עם הכשדים.

ובאותה העת שהגיעו הכשדים ממצרים לכיוון ירושלים, חפץ ירמיה לצאת מירושלים לענתות. כמ"ש: (ירמיה לו יא-טו) וְהָיָה בְּהֶעָלוֹת חֵיל הַכַּשְׁדִּים מֵעַל יְרוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי חֵיל פָּרְעֹה: וַיֵּצֵא יְרֵמְיָהוּ מִירוּשָׁלַיִם לָלֶכֶת אֶרֶץ בְּנִימִן לְחַלֵּק מַשְׁם בְּתוֹךְ הָעָם: (לחליק מלשון להשטט, שנשטט מירושלים שלא ירגישו בו השומרים שהלך. י"א שיצא מירושלים לענתות לחלוק חלק עם אחיו הכהנים, וי"א שיצא להחזיק בקרקע שנפלה לו בירושה) וַיְהִי הוּא בְּשַׁעַר בְּנִימִן וְשָׁם בַּעַל פְּקֻדַת וְשְׁמוֹ יְרֵאִיָּה בֶן שְׁלֹמִיָּה בֶן חַנְּנִיָּה וַיִּתְּפֹשׂ אֶת יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא לֵאמֹר אֵל הַכַּשְׁדִּים אֶתָּה נָפִל: וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ שֶׁקֶר אֵינְנִי נָפִל עַל הַכַּשְׁדִּים וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו וַיִּתְּפֹשׂ יְרֵאִיָּה בְּיְרֵמְיָהוּ וַיִּבְאֵהוּ אֶל הַשָּׂרִים: וַיִּקְצְפוּ הַשָּׂרִים עַל יְרֵמְיָהוּ וְהָפוּ אֹתוֹ וְנָתְנוּ אֹתוֹ בֵּית הָאֶסוּר בֵּית יְהוֹנָתָן הַסֹּפֵר כִּי אֹתוֹ עָשׂוּ לְבֵית הַפְּלֵא:

ולכן חשד בו יראיה בירמיה שהולך הוא להתחבר לכשדים להיות להם עזרה, ולכן הביא אותו לפני השרים שהכו אותו ושמנו אותו בכלא, בתוך בור טיט שם שהה כמה שנים, עד שבא עבדו של צדקיה המלך, וסיפר למלך שירמיה הולך למות, ואז ציוה לקחת שלושים אנשים וחבלים בידם להוציא את ירמיה מהבור בטרם ימות. כמבואר בירמיה (לח ז-יג).

בקובץ מאמרים ואגרות (חלק א עמ' קסב) כותב רבי אלחנן וסרמן הי"ד. בידוע כי בזמן שהיתה נבואה בישראל, היו לעומתם גם נביאי שקר, אשר עבודתם היתה להחליש את השפעתם של נביאי האמת, והאמצעי למטרה זו היתה חנופה, בעת אשר נביאי האמת הרעימו, "הוי גוי חטא וכו' זרע מרעים בנים משחיתים" (ישעיה א ד) "הודע את ירושלים את תועבותיה:" (יחזקאל ט"ז ב') בה בעת החליקו נביאי השקר בלשונם, כי הכל כהוגן, אלא שהנביאים הם עוכרי ישראל אשר לא יתנבאו טוב כי אם רע. (עיין מלכים ב' כ"ב, ירמיה כ"ח)

ועוד הטקטיקא הזאת מובנת, כאשר נזכור כי נביאי השקר היו מאוכלי שולחן איזבל, בעת אשר נביאי האמת היו מוכרחים להתחבאות במערות, ולהיות מוכנים תמיד לקיים בנפשם "גוי נתתי למפלים ולחיי למדטים" (ישעיה נ' ו')

אומר רבי אלחנן וסרמן, ההבדל בקצרה, אלו עוררו את העם משנתו, ואלו נביאי השקר להיפוך הטילו שינה ותרדמה.

תוצאות הפטריוטיזם של עדת חנפים הלזו היו: הצרות הוכפלו ונשתלשו, כי על העונות הקודמים ניתוסף העון היותר מסוכן של ההטעאה לומר, צדיקים אנחנו ולא חטאנו, "הגני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי:" (ירמיה ב' ל"ה) "נאמנים פצעי אוהב ונעדרות נשיקות שונא:" (משלי כ"ז ו')

על דברי חז"ל אלו שכל המחניף לרשע סוף נופל בידו, ואם אינו נופל בידו נופל ביד בנו, ואם אינו נופל ביד בנו נופל ביד בן בנו. אמר על כך המגיד הירושלמי רבי שבתי יודלביץ זצ"ל משל על כך.

משל לחמור שבא לכלב, ותינה בפניו את צערו, תראה אני עובד כל הזמן כמו חמור, ובסופו של יום עוזבים אותי לנפשי באורווה עם קצת קש, אתה לעומת זאת לא עושה כלום, מסתובב כל היום בחצר ונובח על העוברים והשבים, ובכל זאת בעל הבית מעניק לך יחס מיוחד, הוא משתעשע אתך, אתה אוכל על שולחנו, ומתגורר בביתו מה ההבדל ביני לבינך? מהו סוד הקסם שלך?

ענה לו הכלב פשוט צריך לדעת להתחנף, כשבעל הבית מגיע בערב אני רץ לעברו בשמחה, קופץ עליו מתחכך בו, ומלקק אותו, בעל הבית נהנה מכך, וכתמורה הוא חפץ בקרבתו, מכניס אותי לביתו ומאכיל אותי מכל טוב.

הצעתי היא המשך הכלב ואמר לחמור, שגם אתה תנהג כן, ותוכח שאף אתה תזכה בעתיד ליחס הוגן וטוב.

החמור שמע לדברי הכלב, ולמחרת בבוקר כשהגיע בעל הבית לאורווה, זנק החמור לעבר בעל הבית בשמחה, קפץ עליו, הפיל אותו על הרצפה, והחל ללקקו בדיוק כפי שלימד אותו הכלב.

בעל הבית המבוהל, החל לקרוא לעזרה, לשמע צעקותיו הגיעו כל בני הבית והפליאו את מכותיהם בחמור הסורר, גם בעל הבית לא טמן ידו בצלחת, ולאחר שהתאושש קמעה מן המתקפה הלא צפויה, הוסיף לו כהנה וכהנה, ולאחר שכילה בו את זעמו, הותיר אותו באורווה ללא קש וללא מים.

שב החמור אל הכלב והתלונן על הצער שגרם לו, מה פשעי ומה חטאתי כי הבאת עלי את כל הרעה הגדולה הזו? אם אינך רוצה לגלות את סוד הצלחתך אל תגלה, אך מדוע לגרום לי צרה שכזו?

ענה הכלב, אני אמרתי את האמת, אלא מה, כנראה שכדי לדעת ללקק, צריכים להיות כלב.

בספר החפץ חיים חייו ופעלו מספר רבי אלחנן וסרמן, על רבו החפץ חיים.

בשנת תרס"ג כשעלתה עיירת ראדין באש, הקים החפץ חיים ועדת הצלה על מנת להקים מחדש את העיירה, ולשקם את המשפחות.

בין היתר הוא נאלץ אז לכתוב ולפרסם קריאה לעזרה בעיתונים שונים.

הוא נאלץ אז לכתוב מכתב לעורך עתון, שהיה ידוע כאפיקורס, והוא התלבט כיצד לנהוג.

מצד אחד עלולה הפרסומת באותו עתון להכניס סכום גדול למשפחות השבורות, ומאידיך גיסא הרהר, הרי כדי לבקש את העורך שיסיע בענין, צריך להחניף לו, וכיצד יעשה זאת?

עברו כמה ימים של ספקות, עד שמצא החפץ חיים בטוי מתאים, שיתקבל בהבנה אצל העורך, וגם לא יעניק לו תארי שקר וחנופה.

לאחר שכבר שלח את המכתב בצרוף קריאת ההצלה, שוב דאג והצטער החפץ חיים, שמא בכל זאת לא נזהרתי די הצורך והחנפתי לרשע, בסגנון שלא היה בו משום הכרח.

מעשה היה ואחד מעשירי העיר סלוצק ערך חגיגת פאר והדר, לרגל מלאת לבנו שלוש עשרה שנה, והגיעו למצוות.

העשיר, שכר כרכרה מפוארת, עלה עליה ונסע לבית רב העיר, רבי יוסף דוב סולובייציק זצ"ל (הבית הלוי) על מנת להזמינו ולהביאו אל השמחה.

העשיר הגיע לבית הרב זצ"ל, נכנס פנימה והזמין אותו בכל הכבוד וההדר.

באיזה ענין ידרוש חתן הבר מצוה? שאל הבית הלוי זצ"ל. באיזה ענין? נבוך העשיר, החתן בר מצוה לא ידרוש כלל, הלא הרב מבין, הזמנים השתנו, וכעת לא נהוג לדרוש במסיבת הבר מצוה.

אם חתן הבר מצוה אינו דורש בדברי תורה, הרי החגיגה היא מושב לצים, לפיכך אין אני מוכן לבוא, הפטיר הבית הלוי זצ"ל.

באותו מעמד נכנס גם אחד מפשרי העיר, אשר גם בנו הגיע באותו יום למצוות, אמנם אדם זה בא רק להתברך מפיו של גאון ישראל, ולא עלה בדעתו שיטרח להשתתף בשמחתו,

אולם כאשר שמע את דברי הרב, אמר שמא יואיל רבינו להשתתף בשמחת בר המצוה של בני? הוא לומד תורה, ואף ידרוש לרגל המאורע.

אליך אבוא אמר הבית הלוי זצ"ל, ותוך כדי דיבור קם מכסאו, ולבש את מעילו.

כבוד הרב, אמר העשיר, הן קהל רב מחכה לכבודו, ומה אגיד להם? אמור להם שאין אני בא לשמחה אשר אין בדעתו של החתן לומר בה דברי תורה.

שב העשיר לביתו מבוייש, וסיפר לכל אורחיו הנכבדים, את אשר אירע בבית הרב.

התרגזו ידידיו העשירים על הרב, ובחוצפתם הרבה החליטו להתנקם בו, הם העבירו אזהרה בעיר, שלא יהיו אף אדם להשכיר דירה לרב, והעובר על אזהרה זו, כך פרסמו ייענש בכל חומר הדין.

למחרת בא אל הבית הלוי זצ"ל בעל הבית אשר בו היה דר הרב, ובקול רועד סיפר, כי מאיימים עליו שאם לא יוציא את הרב מביתו יינזק, אל תדאג אמר לו הבית הלוי זצ"ל, יוצא אני מרצוני, ואכן עזב את הדירה ונשאר ללא קורת גג.

כאשר נודע הדבר למושל העיר הגוי, אשר העריך מאוד את הבית הלוי זצ"ל, שלח מיד להודיע לרב, כי נתונה לו חינם אין כסף, דירת פאר בת עשרה חדרים.

שקל הרב זצ"ל את הדבר והחליט כי אם ייעתר להצעת הגוי, יהיה בכך משום חילול ה' ומשום כך קם ועזב את העיר לצמיתות.

למדים אנו מהמעשה הנ"ל שאסור לאדם להחניף לאחרים, אף אם יעלה לו הדבר בעובדה שיהיה עליו לעזוב את ארצו ואת משרתו.

ובזה יתבאר הפסוק בפרשתינו "ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה" ולכאורה מדוע תלה הכתוב את החנופה לארץ, הרי היה יכול לומר בקיצור ולא תחניפו ותו לא?

ועוד גם מה שאמר הפסוק "אשר אתם בה" נראה מיותר ומחוסר הבנה, וכי מותר להחניף בארץ, אשר אדם לא גר בה?

אמנם על פי המעשה הנ"ל הדבר מובן מאוד, זאת רמזה לנו התורה הקדושה בהזכירה את הארץ בענין החנופה, וכאילו אמרה תורה ולא תחניפו, ואפילו אם יעלה לכם בכך שתצטרכו לעזוב את הארץ אשר אתם בה.

נמצאנו למדים כי ענין זה של חנופה, נוגע מאוד לכל אחד ואחד, ועלינו להיזהר ולשמור מרחק ממידה מגונה זו.

על רבי משה יצחק דרשן זצ"ל המגיד מקלם, מסופר שדרכו בקודש היתה לפתוח את דרשותיו בפסוק מפרשת השבוע מוסבר על פי האלשיך הקדוש, או בפרק תהילים, הדברים נאמרו במנגינה עריבה ובהתלהבות גוברת שסחפה אחריה את הקהל, וכאשר היה מתאר לפרטי פרטים את עומק הדין הנגזר על חטאים, היה העם הנאסף בבית הכנסת נותן קולו בבכי.

למחרת דרשתו בה היה מוכיח את העם על הטעון תיקון במקום מושבם, היה סובב בשוקי העיירה, בין דוכני החנוונים היהודים, כדי לעורר אותם לתקן את חיי המסחר.

החנוונים אכן אמרו, שהם מפחדים מהמגיד מקלם יותר ממה שהם יראים משוטרי הצאר.

בהשפעת דבריו הרחיקו מחנויותיהם את המידות והמשקלות הפגומים, אף קבלו על עצמם לתקן את מעשיהם בכלל.

כל ימיו ניצל את השפעתו למלחמה נגד ההשכלה, גם הם המשכילים עמדו על כוחו הרב, והכריזו עליו מלחמה בכל

האמצעים שעמדו לרשותם, בעתוניהם התאוננו על כך שבכל מקום אליו מגיע המגיד מקלם שוב לא יכולה ההשכלה לתקוע את יתדותיה, לדרשותיו התלונן אחד המשכילים מגיעים יותר יהודים מאשר כל קוראי עתונות ההשכלה.

לוחם עשוי ללא חת היה המגיד מקלם, מעולם לא נרתע מלהשמיע ברבים את דעתו, לא נשא פניו לאיש ולא החניף לאדם, גם לא לראשי הקהל ולפרנסיו, ואלו במקרים רבים לא אהבו את סגנון דיבורו אשר חשף את כל מומיהם, וכפה עליהם לשנות את דרכם.

במשך שנות חייו הוכיח שגם צרות והתנכלויות אותן סבל בגלל עמדתו העיקבית והבלתי מתפשרת, לא הסיטו אותו מדרכו בקודש ללחום בעוז את מלחמת ה' למען קיום התורה.

על כך יעיד הסיפור הבא, קלם מקום מגוריו היתה עיר צומת, אליה הגיעו סוחרים מן הסביבה הקרובה והרחוקה כאחת, המסחר הסיטונאי פרח בה, על כן היו בה בעיר אז מחסנים גדולים עמוסים בסחורות, כמוכן שהמגיד הרבה להוכיח את תושבי עירו שישמרו את מצוות התורה בענייני המסחר, אך לא תמיד נפלו דבריו על אזנים קשובות, והיו מבין סוחרי העיר אשר חיפשו דרך כיצד לנקום בו.

הזדמנות זו לא איחרה לבא.

בשוקי עיר זו התקיים מסחר גדול וער במלח, שני סוגי מלח נסחרו בהם, המלח הלבן, והמלח האדום אשר היה יקר יותר.

שני סוחרים גדולים אשר חיפשו דרך להתעשרות קלה, נהגו לשווק מלח לבן, שהוא זול יותר, כשהוא צבוע בתור מלח אדום.

כשנודע למגיד מתרמית זו, נסער כולו, הוא לא היסס לצאת במחאה תקיפה ורועשת נגד אותם סוחרים, בדרשותיו קרא למלח זה בשם 'מלח סדומית', כלומר סוחרים רמאים אלו הם כאנשי סדום.

רבי משה יצחק אף הרחיק לכת ופירסם ברבים את שמות הסוחרים הללו, למען חשוף לעיני העם כולו את פרצופם האמיתית, אולם לא די בכך, הזהיר אותם המגיד שהוא אישית יתיצב בפתח חנותם כדי להזהיר את הלקוחות מפני בעלי החנות הזייפנים.

שני הסוחרים הרמאים החליטו לנקום בו, הם הצליחו לשכנע את השלטונות, שהמגיד ממריד את האוכלוסיה נגד השלטונות, ומלהיב אותה להתקוממות.

לא עברו ימים רבים והמגיד מקלם נאסר בעוון בגידה, והושלך אל הכלא. שני הסוחרים חגגו את נצחונם.

לאחר ימים מספר הורה מפקד המשטרה לשחרר מיד את היהודי האסור ולנהוג בו בכל הכבוד הראוי, כי הוא יהודי קדוש, והדבר היה לפלא.

לימים התבררה הסיבה לשחרור הפתאומי של המגיד.

מנהג היה בידו של המגיד מקלם, להכנס לעתים מזומנות לבית הדואר, לקנות כמה בולים ולקרוע אותם, מנהל סניף הדואר הבחין פעם אחר פעם במנהג המוזר הזה, לבסוף ניגש אליו ושאלו לפשר קריעת הבולים?

הסביר לו המגיד, שהואיל ולעתים מזומנות רגיל הוא לשלוח דברי דואר באמצעות אנשים פרטיים ולא באמצעות הדואר, הרי בעצם הוא גונב את המדינה, היא הלא קבעה סדרי משלוח, ולמעשה מחייבת כל אחד לשלוח את מכתביו באמצעותה, על כן נוהג הוא לרכוש בולים כערך החבילות והמכתבים שהוא שולח באמצעות שליחיו, וקורע אותם, כך אוצר המדינה לא מפסיד.

מנהל סניף הדואר היה ידידו של מפקד המשטרה, הוא דיווח לו מי הוא היהודי שעצר בעוון מרד נגד המדינה, המפקד התרשם ויצא מגדרו מהתפעלות ועל אתר שחרר את המגיד מקלם.

מסופר על הגר"א מוילנא זצ"ל, כי פעם אחת איחר אחד מהמתפללים בבית מדרשו של הגר"א את המועד הקבוע לתפילה, וביקשו המתפללים לחכות עד בואו, אמר להם הגר"א שלא לחכות, ונעמדו להתפלל.

והאיש הזה היה גביר נכבד מאד, נדיב וגדול בתורה, והיה מהמחזיקים לתת להגר"א כסף חוקו מדי שבוע בשבוע, ולמטה עוז ומשען לו, בכל עת מצוא.

וכאשר הגיע אותו הגביר להתפלל, סיפר לו אחד מבאי בית המדרש, שהם רצו להמתין לבואו, אך הגר"א צוה שלא לחכות לבואו, למרות שכל מתפללי בית המדרש רצו לחכות.

הגביר שתק ולא ענה לו מאומה על דבריו, אך כאשר הסתיימה התפילה, עלה הנדיב לבימה להכריז ולהודיע קבל עם את מה שיש לו לומר.

השומעים חשבו שבדעת הגביר לשפוך אש וגפרית על ראשו של הגר"א, ולפגוע בכבודו, ונדרכו לשמוע מה בפיו.

ויאמר שמעוני אחי, הלא כל מה שראינו עד היום מגדולת הגר"א וקדושתו...

והמשיך ואמר... הלא הראה רבינו אליהו בזה העת, שהמתפללים רצו לחכות לי לבואי לתפלה, (מחמת חנופה) והוא היה האחד שצוה שלא לחכות לי, ששונא חנופה הוא בתכלית השנאה, כי לא רצה להחניף גם לאיש כמוני, אשר הכל יודעים שאנכי מהמחזיקים אותו, ועומד בראש כולם, ומי ידמה לו.

והנה אני מקבל עלי מעתה ועד יום מותי, להוסיף להגאון עוד כמה זהובים בכל שבוע, כי אנכי רואה שאין חקר לצדקתו, ולא אמנע מלספר תהלתו זאת. (ס' חמשה אלפין לרבי אהרן אליעזר אפרון עמ' 98)

(רבי אליעזר אפרון היה תלמיד ישיבת וואלוז'ין בזמנו של הנצי"ב והבית הלוי. הוא התגורר באמדור וקרא לספרו חמשה אלפין, על שם ר"ת היוצא משמו אליעזר אהרן אפרון איש אמדור.)

מסופר על אביו רבי שאול אפרון שהיה מנכבדי עשירי אמדור שהגור לפרנקפורט, ר' שאול עסק במסחר בזהב שהיה אסור ע"פ חוקי הממשלה ביחד עם שותפו הגביר המפורסם ר' אליעזר ברגמן, לאחר שנתפס ע"י המשטרה נדון לשנים רבות מאסר בכלא בגרודנה, כאשר מת אחד האסירים בכלא הוצא ר' שאול מהכלא במסווה של גופת המת, בסכום עצום של שוחד, משנתגלתה למחרת הגופה האמיתית היה כבר ר' שאול מאחורי הגבול הגרמני, מאורע שהסעיר בזמנו את חוגי הממשלה).

הדבר קרה בקיץ תרל"ו בעיר בריסק שעל כיסא רבנותה ישב אז רבי יהושע ליב דיסקין, (המהרי"ל דיסקין)

היה אדם אחד שיצא לתרבות רעה והמיר את דתו, נתרצה אחרי מאמצים ושידולים רבים, לגרש את אשתו, אם היא תתן לו מראש, אלף ושמונה מאות רובל.

האשה האומללה היתה קרובתה של הרבנית מבריסק אשת המהרי"ל דיסקין, ובצר לה פנתה אליה שתבוא לעזרתה.

נענתה לה הרבנית, וביוזמתה ובהשפעתה נערך מגבית כספים בעיר בריסק, ובקושי גדול נאסף סך של אלף וארבע מאות רובל, שהושלש בינתיים, בידי רבי יהושע ליב דיסקין רבה של בריסק.

אשת המומר שפחדה שאם ימשכו הימים יתחרט בעלה ותישאר עגונה, הודיעה לו בהסכמת הרבנית שכל הסכום כבר מושלש בידי הרב, ואחרי שהיא תקבל את גיטה יקבל הוא את כספו, גם הרבנית אישרה את דברי האשה, והבטיח להמומר שתיכף אחרי הגירושין יקבל את כל הסכום.

ניתן להניח שהרבנית היתה בטוחה שעד סידור הגט יעלה בידה להשיג את ארבע מאות רובל החסרים.

בהיות וראה המומר שכל הכסף שמור אצל הרב, האמין להרבנית, ונקבע יום לסידור הגט.

כשהתקרב יום סידור הגט ועדיין לא הושג הסכום החסר, חששה אשת המומר שהכירה את אופיו האכזרי של בעלה,

שאם אחרי הגירושין לא יקבל את כל הסכום, יעורר מהומה וימסור הדבר לבית המשפט.

היא גילתה את חששה להרבנית, ובאין ברירה ומוצא מן המבוך, הוסכם בין העסקנים הפעילים להוציא קול בעיר, שגנבים פרצו בלילה לבית הרב, וגנבו ארבע מאות רובל, מאותו כסף שהיה אמור לקבל המומר.

ובכדי לתת יותר תוקף לשמועה, הוגשה גם תלונה במשטרה על הגניבה.

המשטרה התחילה תיכף לחקור ולטפל בדבר, וכמה חשודים בעיניה נתפסו ונחקרו על ידה, גם לאוזני המומר הגיעה השמועה על הגניבה בבית הרב, 'גניבת כספו', אבל מאחר שאת החלק העיקרי מהכסף קיבל תיכף, וגם היה בטוח שסוף סוף תגלה המשטרה את עקבות הגנב, היה בטוח שאת ארבע מאות רובל, הגנבים בסוף יחזירו, לכן גירש את אשתו ביום הקבוע.

ואחרי שקיבל מהרב אלף וארבע מאות רובל, עזב את בריסק, ונסע לרגל עסקיו לעיר לובלין.

הרבנית שנפשה עייפה מהחיפושים המטרידים ומהחקירות השוטפות של המשטרה, ומשנודע לה שהמומר נסע מבריסק, עמדה והודיעה למשטרה שהיא מוותרת ברצונה הטוב על הכסף שנגנב, והיא מבטלת את התביעה.

המשטרה משכה את ידה מכל הענין המסובך, המעצרים חדלו, ופסקו החקירות, ולאט לאט נשכח דבר הגניבה בבית הרב מלב התושבים.

כשהיה המומר בלובלין לרגל עסקיו, סיפר פעם המומר לידידיו הכמרים את פרשת הגט, והתפאר בפניהם איך שהצליח לסחוט מאשתו היהודיה אלף וארבע מאות רובל תמורת הגט, ועוד ארבע מאות רובל שנגנבו מבית הרב מובטחים לו, שכן בודאי המשטרה תגלה את עקבות הגנב.

שחקו עליו ידיו ואמרו לו שכל מעשה הגניבה חשוד בעיניהם, אם כל הכסף היה שמור בידי הרב, מדוע נגנבו רק ארבע מאות רובל? הם גם הביעו את חששם שההודעה למשטרה על הגניבה אינה אלא תכסיס ערמומי מצד הרב שלקח את ארבע מאות הרובל לעצמו.

נכנסו הדברים בלב המומר, ורגשי איבה ונקם התלקחו בקרבו, חזר תיכף לבריסק לתבוע את המגיע לו.

בשובו לבריסק פנה להרבנית שתשלם לו את הכסף שהיא חייבת לו, משלא נתמלאה תביעתו, הלך להגיש תביעה משפטית במשטרה נגד הרב.

כשנודע למומר במשטרה שהרבנית כבר ביטלה את התביעה מזמן, עמד והגיש תביעה על שתי אשמות פליליות נגד הרב. א' כפיה לגרש את אשתו על ידי הערמה. ב' הערמה על המשטרה על ידי מסירת הודעה כוזבת, תביעתו התבססה על העובדה שתיכף אחרי נסעו מבריסק ביטלה הרבנית את תביעתה על הגניבה.

לפי חוקי המשטר הרוסי בימים ההם, היה צפוי לרבה של בריסק על כל אחת מהתביעות במקרה שיתחייב, בדין עונש חמור ואפילו לשלחו לסיביר למספר שנים.

למחרת היום, אחרי שהמומר הגיש את תביעתו במשטרה, נעצרה לפני חצר ביתו של המהרי"ל דיסקין רבה של בריסק עגלת משטרה, שני קציני משטרה ירדו מהעגלה ונכנסו לבית הרב, ואחרי שאחד מהם הקריא מתוך הכתב את התביעה ובמה מאשימים אותו, וגם את פקודת המאסר עד קיום המשפט בחתימת מושל העיר, הודיע לו, שעליו לנסוע אתם מיד להיכלא בבית הסוהר בהורדונא.

החווירו פני הרב, הוא קם מכסאו, חגר את אבנטו המיוחד לו לשעת תפילה ורחמים, ובירך בהתלהבות ברכת דיין האמת.

לקח את תיק הטלית והתפילין, וספר משניות, כיכר לחם עם מלח וספל לנטילת ידים, אמר שלום לאשתו הרבנית

שעמדה כמאובנת מרוב התרגשות ועיניה זולגות דמעות, וברגלים כושלות צעד בין שני קציני המשטרה לעלות להעגלה.

כשניגש לעגלה וראה שהמושב מרופד, סירב לעלות מחשש שעטנז, והודיע להקצינים שלא יסע אלא רק בעגלה פשוטה על מושב של קש. הנהגתו ומראהו שכולו אומר קדוש הקסימו את הקצינים המגושמים, וניכר היה שמעתה הם ממלאים את תפקידם כאילו כפאם שד.

אחרי דו שיח קצר ביניהם, החליטו למלא את בקשתו ושלחו להביא עגלת איכרים פשוטה, ובינתיים נכנסו אתו בחזרה לביתו, ואף לא נתנו על ידיו שלשלאות של ברזל כפי שהחוק דורש.

עד מהרה נתפרסמה בעיר הידיעה על מאסרו של הרב, ותלמידיו ומקורביו התאספו ליד ביתו, דמעות בעיניהם ופרקי תהילים בפיהם, כשהגיעה העגלה הפשוטה והרב יצא מביתו, היה הרחוב מלא מאנשים ללא מעבר, בקושי רב פלסו להם הקצינים מעבר בין הנאספים, ובעוד אלה בוכים וצועקים רבינו... רבינו... נפרד הוא מהם בשלווה נפשית, עלה וישב בעגלה שעשתה את דרכה לבית הסוהר בהורדנא, והעיר בריסק נבוכה.

רק זזה העגלה עם המהרי"ל דיסקין ממקומה, ועגלה שניה בה ישבו שנים מראשי העדה בבריסק, ואחדים מתלמידיו של המהרי"ל דיסקין יצאה בעיקבותיה כמטחוי קשת, כדי להימצא קרוב לרב במקרה של צורך.

כמו כן הודיעו תיכף על ידי מברק ממאסרו של הרב, לרבה של ביאליסטוק רבי יום טוב ליפמן הלפרין, שהרב היה צריך לעבור שם בדרכו מבריסק להורדנא.

כמו כן הודיעו גם לרבי יוסף דוב סולובייצ'יק (הבית הלוי) שהתגורר בוורשה, שהעריך את המהרי"ל דיסקין, (עד כדי כך היתה הערצתו של הבית הלוי למהרי"ל דיסקין שלא היה מזכירו בשמו אלא מכנה אותו בתואר רבי, רבינו הקדוש, או משיח ה'. ופעם אמר הבית הלוי לאיש שיחו, זה

שבועים ימים שהתחלתי לכתוב מכתב אל רבינו בירושלים, אבל בכל פעם שאני לוקח את העט בידי, מיד היא רועדת.

פעם ראו את הבית הלוי כשהוא שמח שמחה גדולה, ופניו צוהלים, שאלוהו לשמחה מה זו עושה? השיב בחרדת קודש קיבלתי היום איגרת מרבינו, ויום שמחה הוא לי.

גם בנו של הבית הלוי, רבי חיים סולוביצ'יק היה מעריץ את המהרי"ל דיסקין ללא שיעור וגבול, והיה רגיל לומר במקום שמסתיימים השבחים והתוארים של כל הגדולים כמו רב, גאון, גאון גדול, רשכבה"ג ועוד, משם מתחילים התוארים של רבי יהושע ליב דיסקין.

וכשהגיע הידיעה לבית הלוי, הלמה הידיעה על ראשו כרעם ביום בהיר, אולם כבכל עת צרה, התחזק לא לאבד את עשתנותיו, הוא מיהר להתראות עם אחדים מידידיו העשירים, ולאחר שכבר היו בידו אלף רובל לדורון או למלחמה בבית המשפט, יצא עוד באותו יום את וורשה, ופניו מועדות להורדנא לעמוד לימין הרב דיסקין.

בדרך לכלא עברה העגלה המשטרית בעיר ביליאסטוק, וכל בני העיר ובראשם רבי מאיר שמחה בעל האור שמח, יצאו לקראת הרב בעיניים דומעות על ספר תורה השרוי בצער.

רבי מאיר שמחה, ניסה לגשת ולהתקרב לקדמת העגלה למהרי"ל דיסקין לאחל לו ברכת הצלחה, אבל נרתע לאחורנית, צעד כמה פסיעות ולא יסף, רבי מאיר שמחה התבטא אחר כך, שהוא חש באותו מעמד, כי רבי יהושע ליב דיסקין הוא יותר בשמים משהוא על הארץ, קלסתר פניו היה בו כדי להדהים, ולא נשאו לבו לגשת אליו.

כשהגיעה העגלה לחצר בית הכלא, מיד שמו עליו אזיקים וכלאו אותו בתא כללי עם פושעים וגנבים, דלתות הכלא נסגרו אחריו, ולא הורשו שום ביקורים אצלו.

לשם שיחוררו של המהרי"ל דיסקין מהכלא, הוקם ועד הצלה בראשות הרבנים רבי יוסף דוב סולובייצ'יק (הבית הלוי) ואחיו רבי חיים שמחה סולובייצ'יק. רבי רבי אליהו חיים מייזל, רבי מאיר שמחה, רבי נחום מהורדנא, רבי אברהם שמואל

דיסקין אחיו של המהרי"ל, ורבי יצחק ירוחם בנו יחידו של הרב, ועוד.

אחרי עבודה מייגעת של כמה יממות, נוכחו הרבנים לדעת שאין כל סיכוי להשיג חנינה כללית עבור הרב ולשחררו לחלוטין ללא קיום משפט.

כמו כן ידעו שלצורך שיחרורו של הרב יצטרכו הרבה כסף ולשם כך ערכו מגביות בכל האזור, לשם כך הבית הלוי נסע לעיירות הסביבה לשכנע אנשים להתרים מבית לבית למצוות פדיון שבויים, כמו כן האדמו"ר מגור ה"שפת אמת" נתן תרומה הגונה וציוה על חסידיו להרים את תרומתם לצורך זה.

וכשחזר הבית הלוי ממסע גיוס הכספים, היה בידו כ-15 אלף רובל.

לאחר השתדלות רבי נחום מהורדנא אצל עסקן אחד מאנשי עולם התחתון, שהצליח הלה להשפיע על השופט שקיבל סכום כסף גדול, להקל בתנאי מאסרו של הרב, ונתנו לו אישור מיוחד להוריד את האזיקים מידיו של הרב, ובנוסף נתנו לו חדר בכלא שישהה שם לבד ללא האסירים, ושם יערכו הביקורים, ובנוסף יתקיימו שם מניני תפילות.

אותו עסקן כשבישר לרבי נחום מהורדנא על כך שהצליח לפעול אצל השופט, אמר לו רבי נחום כמה כסף מגיע לך על זה? פרץ העסקן בבכי, רבי עד כדי כך אני בזוי בעיניך שעלה על דעתך שאמכור את המצוה הזאת בעד כסף?!!!

עוד מסופר, שאותו עסקן בא בהצעה לרבי נחום מהורדנא שהוא וחבריו יפרצו לכלא לשחרר את המהרי"ל דיסקין, אך לאחר התייעצות עם הבית הלוי ועוד רבנים, הדבר ירד מעל הפרק.

אך כשבישרו למהרי"ל דיסקין על הקלה בתנאי מאסרו, לא הסכים לכך, שאלו אותו מדוע הוא מסרב? השיב הרב, הרי כלואים עמי בכלא עוד יהודים, למה מפלים אותי לטובה על פני אסירים אלה? ומדוע אין מי שישתדל להמתיק גם את

יסוריהם? וכשהשיבו לו, שלא הרי גורלו כגורלם, כי הם באמת פשעו, מי מהם ברצח, ומי מהם בשוד, ובדין הם אסורים, הגיב הרב ואמר וכי נוכחים הייתם בשעת מעשה? מנין לכם וודאות זו שהללו בדין הם חייבים?

העומדים על ידו לא השתהו, עמדו והורידו הכבלים מידי, הוציאוהו מתאו בכלא, ובעל כרחו נישא הרב על כפות הרבנים עד לחדר שהקצו לו. שם הביאו לו ספר תורה וספרי קודש עד שהיה נראה החדר כמו בית מדרש.

מפעם לפעם היה יוצא הרב מחדרו לפגוש את האסירים, שם היה שומע את מצוקתם, מדבר על ליבם דברי נחמה.

כמו כן היה בודק את בגדי האסירים היהודים משעטנז, ומסופר שבנו של המהרי"ל העיר את תשומת לבו, שיש לבדוק משעטנז קודם כל את הכובעים שלהם לפני הבגדים, כי על הכובע שהדרך להורידו ולחבוש אותו כמה פעמים ביום, ואם כן על כל פעם שלובש אותו עובר על איסור שעטנז, משא"כ שאר הבגדים שלא פושטים אותם במהלך היום, ואכן נהנה המהרי"ל מהערה זו.

ועד הפעולה שכר את שירותיו של העורך דין מר "משה קנארוזובסקי" שייצג את הרב במשפט.

תפילות ראש השנה שנת תרל"ז התקיימו בבית הכנסת שבכלא, והודות להשתדלותו של אותו עסקן, ובמחיר של מאה רובל, הרשה מפקח בית הסוהר לכל האסירים היהודים להשתתף בתפילות של הימים הנוראים, דבר שעמד על זה בכל תוקף המהרי"ל דיסקין, וציוה להוציא על רשיון זה אפילו אלף רובל, ובעד מאתיים רובל נוספים הרשה המפקח לתקוע בשופר בשני הימים, מאה תקיעות בכל יום, ולא תקיעה אחת יותר, באימו על העסקן הנ"ל שבעד כל תקיעה נוספת יצטרך להוסיף לא רובל אחד אלא חמשה רובל.

יום או יומים לפני המשפט נועד העורך דין מר "משה קנארוזובסקי" עם הרב בחדרו בכלא, לשם התייעצות על אופן

עריכת הסנגוריא, אך מיד סיבב המהרי"ל דיסקין את פניו לעבר הקיר.

העורך דין לא האמין שכך הרב עושה לו, וכששאל את הרב לסיבת הדבר? אמר לו הרב אסור להסתכל בפני אדם רשע... וגם במצב כזה לא רצה הרב להחניף לו.

אחרי שהעורך דין התאושש ממה שהיה, ניסה להגיד לרב שיצהיר בבית המשפט הצהרה שקרית, שתקל על הסנגורייא, אך הרב לא הסכים לטעון טענה שאיננה אמת, גם אם זה נוגע לצורך הצלתו.

ביום רביעי ט' תשרי ערב יום כיפור תרל"ז בשעה אחת בצהרים נפתח משפטו של הרב, כשאולם בית המשפט מלא עד אפס מקום.

נאום הקטיגור שונא ישראל מובהק, היה חריף ביותר, הוא האשים את הרב שלקח את ה-400 רובל לעצמו מתוך נקמה נגד האיש שהמיר את דתו, ודרש שבע שנות מאסר עם עבודת פרך בערבות סיביר על כל אחת משתי האשמות. א' על כפיה לתת גט בערמה. ב' על הערמה על המשטרה במסירת מידע כוזב שבאו גנבים דבר שלא היה.

הסנגור בנאומו שארך שעה גדולה, אחרי שסתר את כל טענותיו של הקטיגור, ייחד את הדיבור על אישיותו של רבי יהושע ליב דיסקין, כאיש ישר וקדוש שלא יכזב ולא ישקר.

וסיים בהתרגשות יתירה כבוד השופטים אני מוכן לקבל עלי שבועה בבית המשפט, שהנאשם חף מכל פשע, ורק בעלילה באו עליו.

לשאלת השופט הראשי מהיכן הבטחון בדבר הזה?

השיב העורך דין, ראיתי מעשה ונוכחתי.

וכך סיפר: לפני ימים אחדים נכנסתי לתא כלאו, כדי לשמוע מפיו פרטים נוספים כדי להתייעץ עם הרב על אופן עריכת

הסנגורייא, לתמהוני הגדול, אך ראני הרב, מיד סגר את עיניו והסב את פניו אל הקיר.

על שאלתי מדוע הוא נוהג אתי ככה? באה תשובתו היות ואמרו לו שאינני שומר שבת, ואינני זהיר ממאכלים לא כשרים, הרי שאני רשע, ולפי הדין אסור להסתכל בפני אדם רשע.

ושאל בהתלהבות אדרבה יגידו נא לי כבוד השופטים, האם אדם כזה יכולים להאשים בשתי האשמות שהקטיגוריה תולה בו?

אחרי נאומו של הסניגור שאלו השופטים את הרב שאלות אחדות ויצאו להתייעצות, אולם עד מהרה חזרו והודיעו שפסק הדין ינתן בשעה שמונה בערב.

בשעה שמונה נכנסו השופטים לאולם בית המשפט, וראש השופטים הקריא פסק דין מנומק המזכה את הנאשם מכל אשמה, הנימוק היה, מצד אחד לא הוכחו האשמות נגדו ואין אלא בגדר השערה, ומאידך אישיותו ומעמדו הציבורי של הנאשם, מרחיקה ממנו כל חשד שמעל בתפקידו ושלח ידו בכסף שאינו שלו.

מאחר שהמהרי"ל דיסקין זוכה בדין, מתוך ההנחה שנתקבלה על דעת השופטים שאכן גונב הכסף מביתו של הרב, פנה השופט הראשי בגמר הקראת פסק הדין להמזכיר של מושל הפלך, שהיה נוכח בבית המשפט, וציוה עליו לעשות תיכף חקירה ודרישה יסודית, נגד מפקד המשטרה בבריסק, מדוע הפסיק על פי בקשת הרבנית את החיפושים והחקירות בהקשר עם הגניבה, ואם אין בזה משום מעילה בתפקידו.

דבר זה עורר דאגה בלבו של העורך דין, וחשש שמא תוך כדי החקירה ודרישה נגד מפקד המשטרה, יפתחו מחדש את תיק האשמות ויעמידו את המהרי"ל דיסקין שנית לדין בפני בית משפט לעירעורים, משום כך יעצו לו לעזוב את מדינת רוסיה.

את המשימה הגדולה והאחראית הזאת סידור היציאה מרוסיה והעלייה לארץ ישראל, לקח על עצמו ר' חיים שמחה סולובייציק אחיו של הבית הלוי, שמלבד גודלו בתורה היה איש נשוא פנים ומושלם במדע ובידיעת שפות.

ובאחד מימות חול המועד סוכות תרל"ז חצו המהרי"ל דיסקין ואשתו הרבנית, בלוויית רבי חיים שמחה את הגבול הרוסי בהעיירה גרייבה ששכנה על גבול פרוסיה, והוא ליווהם בדרכם עד הגיעם לצרפת, הוא סידר אותם בדירתם העראית בעיר פריז, גם בפריז הוא סידר להם את כל התעודות הדרושות לנסיעתם לארץ הקודש, ובר"ח מנחם אב תרל"ז עמדו רגליהם של רבי יהושע ליב דיסקין ואשתו הרבנית על אדמת הקודש בירושלים.

מסופר על החזון איש זצ"ל בעת שביקר אצלו ראש הממשלה דאז בן גוריון ובטרם היכנסו לביתו, הסיר החזון איש זצ"ל את משקפיו על מנת להימנע מן האיסור הכרוך בהסתכלות בפני רשע.

הרי לנו שלא נהג כלפיו בשום עניני חנופה, ואפילו הקפיד שלא להביט בפניו.

בהקפדה על קיום הצו "לא תגורו מפני איש" מפורסם היה הסבא קדישא רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זצ"ל אשר לא החניף לאיש, ולא חת משום אדם, ויהא נכבד ככל שיהיה, ובעל סמכות גבוהה ככל שתהיה.

מסופר שכאשר השלטון הטורקי הוציא צו המחייב להתגייס לצבא העותמני, ביקשו ראשי הקהילה היהודית להבליט את נאמנותם לשלטון, ופרסמו קריאה לכל יהודי המדינה למלאות חובותם ולהתגייס.

הרב אלפנדרי ועמו עוד שני רבנים שהתנגדו לגיוס המוצע.

רבי שלמה אליעזר אלפנדרי היה איתן בדעתו, הוא טען כי בבוא היהודים להשתקע בטורקיה, כרתו ברית עם שליטי

הארץ, שיזורו בארץ זו רק בתנאי שהממשלה לא תכפה עליהם שום ענין העלול לפגוע בדתם, ואילו עבודת הצבא כרוכה בחילול שבת, ובהתגאלות במאכלות האסורים וכיו"ב.

ברגע שנודע לו כי ביוזמת גיוס היהודים מעורב גם אחד מעשירי הקהילה בקושטא, נשוא פנים ומקרוב למלכות, הלך אליו וניסה לדבר על לבו שיחזור בו, ובאם לא, מרה תהיה אחריתו.

העשיר החציף את פניו לעומתו, וסירב לסגת מעמדתו, כעבור שעות אחדות כשסר האיש אל ארמון הממשלה כדי להמשיך ולטפל באותו ענין, התעלף לפתע, ונפח את נשמתו, ותהום כל העיר.

כאשר הוליכוהו לבית עולמו, באותו יום אסר רבי שלמה אליעזר להספידו ברבים, ולא נעתר לתחנוני בניו של המנוח אשר הציעו לו ארנק מלא דינרי זהב בתור דמי כופר, על מנת שיסלח לאביהם ולא יגרום לביישו ברבים, אף נציגי השלטונות ניסו לדבר על לבו שיתחשב במעמדו הרם של העשיר ויתיר להספידו, אך הוא לא שינה את דעתו, ואמר: עבד מלך אני, עבד למלכו של עולם, ואת כבודו בלבד אני דורש. (אורות ממזרח).

מסופר על הכתב סופר זצ"ל שפעם הגיע אליו אחד מגבאי הישיבה בפנים צוהלות, כשהוא מחזיק בידו מכתב, הגיעה תרומה גדולה בישר בעליזות.

הכתב סופר זצ"ל קיבל לידיו את ההמחאה, היתה זו אכן תרומה נכבדת מאוד שהיה בה כדי לספק את צרכי הבחורים לזמן ממושך.

בצמוד להמחאה היה מצורף מכתב שהכיל משפט אחד קצר "ויכר יוסף את אחיו"

נתכרכמו פניו של הכתב סופר זצ"ל, השולח היה אחד מתלמידי הישיבה לשעבר, אשר החמיץ והתקלקל, הלה ביקש להוכיח באמצעות תרומה זו, שאיננו בוגד, הוא רצה להראות

שלא שכח את אחיו בני הישיבה, ועדיין רואה הוא את עצמו למרות מעשיו החמורים כאחד מהם, בבחינת "ויכר יוסף את אחיו".

אסור להחניף לרשעים פסק הכתב סופר זצ"ל אם נקבל את תרומתו יתפרש הדבר כאילו חלילה מסכימים אנו עם מעשיו?!!!

גבאי הישיבה עמד המום, קשה היה לו להאמין שאפשר לוותר על סכום כה נכבד, בשעה שמצבם של בחורי הישיבה כה קשה.

ברם הכתב סופר זצ"ל לא היסס אף לא לרגע, הוא נטל עטו בידו, וכתב משפט קצר על גבי המכתב המצורף, והורה לשלוח את המעטפה חזרה כלעומת שבאה.

הגבאי הסקן לא יכול היה להתאפק, משיצא את חדרו של הכתב סופר זצ"ל פתח את המכתב הציץ בו, וחייך.

מתחת למילים "ויכר יוסף את אחיו" הוסיף הכתב סופר זצ"ל משפט אחד "והם לא הכירוהו".

עד כמה נזהרו גדולי ישראל ממידת החנפנות, ולא הקלו ראש אפילו בשמץ של חנופה.

פעם הוצרך רבי ניסים קרליץ זצ"ל להעיד בבית משפט לצורך ענין מסוים והתלווה אליו רבי ראובן קרלינשטין זצ"ל.

כשיצא רבי ניסים קרליץ מבית המשפט, פנה בעל הדין שיצא חייב אל השופט, ולחש באזנו, שהרב קרליץ התבטא עליו שאין לו חלק באלקי ישראל.

השופט ביקש לקרוא שוב לרב קרליץ שכבר עמד בפתח, ושאל האם זה נכון שכך אתם אומרים עלי?

הרב הגיב בהתחמקות ואמר, לא זכור לי שאמרתי כך...

רבי ראובן קרלינשטיין התפלא מאוד, ושאל את רבי ניסים קרליץ, מדוע השתמש בתשובה מתחמקת כזאת, ולא הכחיש את ההתבטאות מכל וכל?

נענה הרב, הסיבה שלא הכחשתי לגמרי היא, מפני שחששתי שזה יראה כחנופה, כאילו אני דואג לשמור על כבודו של השופט, לכן עניתי במינימום הנצרך, רק כדי להתחמק ממנו. (הליכות שני)

סיפר רבי ראובן שראבני זצ"ל פעם אחת עלה מור אבי רבי יוסף שראבני (חמיו של הרב בן ציון אבא שאול) לאוטובוס ולא היה מקום לישיבה, ואשה אחת ראתה אותו רב נכבד, זקן ונשוא פנים ומיד קמה לכבודו לפנות לו את מקומה כדי שיוכל לשבת.

והוא בקנאותו לא הסכים להחניף לה בגלל הטובה שעשתה לו, ומיד הרים עליה את קולו ואמר לה אני מבקש ממך שתשבי במקומך, את סבורה שכאן זה בית המרחץ? אינך מתביישת להחטיא את הרבים. עכשיו שאת עומדת את ממשול לרבים בלבושך הפרוץ, תבושי לך במקומך ואל תקומי...

למי מותר להחניף?

הגמרא בנדריים (כב.) מספרת על עולא שהלך לארץ ישראל, ולוהו בדרך שני יהודים מבני מחוזא.

באמצע הדרך קם אחד מהם בכעס ושחט את חברו.

שאל אותו רוצח את עולא האם יפה עשיתי? אמר לו עולא טוב עשיתה, וקום ופרע לו את בית השחיטה, מבאר המאירי כאדם שמראה עצמו ששמח במה שעשה חבירו, ומחזקו שיפליג הדבר לפרסמו ומכל מקום כבר מת ואין פריעת בית השחיטה עושה בו דבר, דלא כהר"ן שם.

וכשבא עולא לפני רבי יוחנן, אמר לו שמא ח"ו החזקתי בידי עוברי עבירה, אמר לו רבי יוחנן לעולא את נפשך הצלת, שאם לא הייתה משבת אותו, היה הורג גם אותך.

מכאן כתבו התוס' (סוטה מא:): ד"ה כל המחניף לחבירו שבמקום סכנה מותר להחניף לרשע.

כמו כן מצינו במדרש ילמדנו (אוצר המדרשים עמוד 224) אמרו רבותינו, צריך אדם להחניף לאשתו משום שלום ביתו, וכו' ולרבו שילמדנו תורה.

משום שלום ביתו כמ"ש בעירובין (ק:): על התרנגול עי"ש.

ובאורחות צדיקים שער החניפות, הוסיף שיש מצוה גדולה שהרב יחניף לתלמידיו וכן להחניף לחבריו, כדי שישמעו לדבריו, וכן לכל אדם שהוא סבור שימשכנו אליו, שישמע לו לקיים המצוות, ואם יבוא עליו בכעס לא ישמע לו, אלא בחניפות יקבל תוכחתו, מצוה גדולה להחניף לו כדי להוציא יקר מזולל.

כמו שמצינו בגמרא (בבא מציעא פה.) על רבי יהודה הנשיא שהגיע לעירו של רבי אלעזר ברבי שמעון לאחר מותו. שאל רבי את אנשי העיר, האם רבי אלעזר ברבי שמעון השאיר אחריו בן? אמרו לו: יש לו בן! אבל הוא חוטא בזנות.

מה עשה רבי יהודה הנשיא, הסמיך אותו שמעכשיו יקראו לו "רבי" כדי לעודדו ללימוד התורה, ומסר אותו לרבי שמעון בן איסי בן לקוניא, אחי אמו, כדי שילמד עמו.

כל יום היה אומר אותו בן של רבי אלעזר ברבי שמעון לדודו, שהוא רוצה לחזור לעירו.

אמר ליה דודו: אם תשאר ללמוד יעשו ממך חכם. ויפרסו עליך חופת זהב, יקראו לך "רבי". ואתה רוצה לחזור לעירך?

אמר ליה הבן של רבי אלעזר ברבי שמעון: התחרטתי, ואינני רוצה עוד לחזור לעירי.

לימים קראו עליו את הפסוק (משלי יא ל) פְּרִי צְדִיק עֵץ חַיִּים וְלֶקַח נְפֹשׁוֹת חָכָם: "פְּרִי צְדִיק עֵץ חַיִּים – זה רבי יוסי ברבי אלעזר ברבי שמעון, שהוא בנו ופריו של צדיק. "וְלֶקַח נְפֹשׁוֹת חָכָם" – זה רבי שמעון בן איסי בן לקוניא, שלימדו תורה

מסופר על המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל שפעם בעיצומו של סדר בישיבה, אמר לאחד מידידיו דע לך, שכל העבודה שלי בישיבה היא להצליח להחניף לתלמידים, וכאשר השומע הרים גבה תמיהה, וקימט את מצחו, המשיך המשגיח והסביר.

הנה תלמיד שכבר זמן רב לא מגיע בזמן לתפילות, אני פונה אליו ואומר לו, דיברתי אתמול עם ראש הישיבה, והוא הפליג מאד בשבחך, אולי התבטא עליך שאתה יכול להיות רבי עקיבא איגר בדור הזה, הרמ"ם הפליגו יותר ואמרו שאתה כאחד הראשונים, ואני מוסיף המשגיח לומר באוזני המוחנף, חשבתי לעצמי שאם אתה כל כך חשוב וגדול, למה לא תהיה גם כן מהבאים בקביעות לתפילה, וכיון שקשה לתלמיד לבצע פלגינן דיבורא, ולבלוע רק את השבח ולדחות את הביקורת, הוא נתפס ברשת ויש סיכוי טוב שלמחרת הוא באמת יבוא לתפילה.

אכן כך היה, אבל ממשיך המשגיח ואומר, אם אבוא אליו ואומר לו שהוא פרא אדם כי הוא לא בא לתפילה באופן קבוע, הוא יעלב עד מאד, ומי יודע אם לא יתחיל מהר לחפש לו ישיבה אחרת, בה לא ישימו לב להעדרות שלו מן התפילה, ושם בודאי לא יעליבו אותו על זה. כי לומר את האמת בלי מעטפת החנופה היא סכנה גדולה.

סיפר רבי נפתלי מרופשיץ שבצעירותו ברח מן הרבנות וביקש להיות בלן במקוה, כדי שלא יצטרך להחניף לאדם.

אך משראיתי שגם הבלנים מחניפים לבעלי הבתים העשירים במקוה, ביכרתי להיות לרב ולקבל עלי את עול הרבנות.

מעלת לימוד התורה ביחס לשאר המצוות

אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א): על המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" כל מצוותיה של תורה, אינן שוות לדבר אחד של תורה". ובאר הגר"א דהיינו למילה אחת של תורה. דהיינו שכל המצוות ביחד לא שוות ללימוד התורה.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג). אין לך מצוה בכל המצוות כולן, שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות כולן.

מעלת לימוד התורה בשבת

כתב המקובל החסיד הרב רחמים שרים זצ"ל תלמידו של גאון המקובלים בירושלים הרב שאול חיים דוויק הכהן זיע"א בספרו שערי דרך החיים (ח"ג סימן קצה) וז"ל ושמענו מפי הרב יוסף חיים (הבן איש חי) שהלומד בשבת עולה י"ז אלף פעמים על החול מפי מגידי אמת עכ"ד.

וכתב בספר שיבת ציון (ח"ב רלג, להרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א): א"ל מו"א המקובל רבי סלמן מוצפי זצ"ל שצריך לומר י"ז אלף רבוא כי כך שמע מפי חכמי הקבלה שבירושלים (וזאת עפ"י הכתוב בספר עץ חיים למהרח"ו ובתקוני הזהר ועוד)

ואם כן 17 אלף ריבוא הוא מאה שבעים מליון. לפי זה לימוד תורה של שעה אחת בשבת, שווה כמאה שבעים מליון שעות של חול".

ומה שכתב הבן איש חי (שנה ב בהקדמה לפרשת שמות) ששעה אחת בשבת שווה כאלף שעות בחול, אמר לו אביו זצ"ל שהוא לאו דוקא ובדרך הפלגה כתב כן, (כמו שאומרים 'חמץ אפילו באלף לא בטל', ובאמת שגם ביותר מאלף, אינו בטל).

חוברת זו שהנך אוחז בידך, נקראת בשקיקה על ידי כל שכבות הציבור, ורבים מוסרים מהם דרשות לציבור. ויש ביקוש להגדיל את התפוצה, כי אין הקומץ משיביע את הארי.

בסכום של 100 ₪ ניתן להדפיס כ-40 חוברות והנך שותף בזיכוי הרבים. של מאות שעות של לימוד תורה בשבת קודש, והכל יהיה נזקף לזכותך.

להקדשת חוברות

עם הנצחה לעילוי נשמת או לברכה

במחיר עלות ניתן להתקשר 054-8428679